

Toespraak Gerdi Verbeet



Oranjecongres

*Nieuw-Vennep, 8 oktober 2016*

## **Vrijheid en verbinding**

Dames en heren,

Twee weken geleden vond de jaarlijkse herdenking plaats in het Oranjehotel te Scheveningen, waar tijdens de oorlog 25.000 verzetsmensen gevangen zaten. Tijdens deze herdenking sprak ook Eline de Jong, een 10-jarig achterkleinkind van oud-verzetsman Jan Eusman. “Voor mij is de oorlog ver weg”, zei ze. “Eigenlijk deed het me niets. Ik heb er over gehoord op school en van mijn opa”. Dan vertelt ze dat ze met haar moeder en zus het Oranjehotel heeft bezocht. Ze neemt een kijkje in Cel 601. De dodencel. Een kleine cel waar vijf mannen sliepen alvorens ze de volgende ochtend werden gefusilleerd. Dit maakt een grote indruk op haar, Eline zegt: “De geschiedenis komt even heel dichtbij voor mij. Ik zal dit bezoek niet snel vergeten. Het Oranjehotel leeft!”

Samen met u staan we voor de opgave de Eline's in dit land, maar ook de Fatima's te betrekken bij de betekenis van de Tweede Wereldoorlog. We doen dat op veel manieren, maar wat ons vandaag bij elkaar brengt is dat wij het doen door het organiseren van een herdenking. Veelal op 4 mei, wellicht sommigen van u ook op andere dagen. We kennen in Nederland een sterke herdenkingscultuur. Vorige week was de herdenking van de razzia in Putten, op 16 september de slag om

Arnhem, op 15 augustus en vele andere momenten die maand vinden de Nederlands-Indië Herdenkingen plaats, op de laatste zondag in januari de Internationale Holocaust Herdenking, op 10 mei het bombardement in Rotterdam, ... Zo kan ik nog wel even doorgaan. Op 4 mei komen al die herdenkingen samen tijdens de Nationale Herdenking, waar we stil staan bij al onze oorlogsslachtoffers.

Uit ons jaarlijks vrijheidsonderzoek blijkt dat het draagvlak in de samenleving voor de dodenherdenking al jaren hoog is: ruim 80% van de Nederlanders vindt het heel belangrijk dat we deze traditie in ere houden. Dat grote draagvlak is mede het resultaat van uw inspanningen. U zet zich al jaren belangeloos in voor onze samenleving. Niet alleen ten gunste van Koningsdag maar – een groot aantal van u - ook om het herdenken van de Tweede Wereldoorlog en het vieren van de Bevrijding mogelijk te maken.

Direct na de oorlog waren het de mensen zelf die spontaan herdenkingen organiseerden om hun dierbaren te gedenken. Zij deden dit om de verschrikkelijke gebeurtenissen nooit meer te vergeten. Voor mij bent u de steunpilaar waarop deze traditie ook in de toekomst zal rusten. U zet zich als vrijwilliger in, maar ook de Nationale Herdenking op de Dam is onmogelijk zonder de inzet van honderden vrijwilligers. Ieder jaar realiseer ik me dat allen die deelnemen aan de herdenking een bondgenootschap vormen voor onze democratie en de rechtstaat, voor onze open, vrije en veilige samenleving.

U beseft dat vrijheid niet vanzelfsprekend is. Dat vrijheid ook inzet vraagt en verantwoordelijkheid met zich meebrengt.

Ter voorbereiding op vandaag moest ik afgelopen week denken aan het boek 'Mijn droom voor ons land'. Een cadeau van alle Nederlanders ter gelegenheid van de kroning van Koning Willem Alexander. Veel dromen over een groene toekomst voor ons land. Maar wat ik me er vooral van herinner waren de dromen over een saamhoriger, aardiger, vriendelijker land, dat trots is op zijn vrijheid. 'Laat dit land wat ons bezit niet worden tot een land van zwart en wit' dichtte één van de inzenders en ook vele anderen schreven over die thema's: respect hebben voor elkaar, het *samen* doen, trots zijn op ons land en trots zijn op onze vrijheid.

We leven in onrustige tijden. Op verschillende plaatsen in de wereld zijn grote spanningen of oorlog. We zien het dagelijks op tv. Vluchtelingen zoeken ook in ons land een veilige haven. En ik hoop dat zij dit bij ons vinden. Nederlandse militairen worden ingezet om de vrede te bewaren en de rust te laten wederkeren. Helaas betalen sommigen van hen daarvoor de hoogst denkbare prijs; hun eigen leven.

Daarom staan we op 4 mei ook stil bij die jonge mannen en vrouwen, en willen we een steun zijn voor hun nabestaanden. De toespraak van generaal Van Uhm op de Dam staat u waarschijnlijk net als mij nog helder voor de geest. Daar stond niet alleen de Commandant der Strijdkrachten; daar stond vooral een vader van een in Uruzgan gesneuvelde militair.

Uit onderzoek blijkt dat mensen zich op 4 en 5 mei het meest Nederlander voelen. Het zijn twee dagen - net als Koningsdag - met een verbindende nationale kracht. Ik voel dit als een bijzondere verantwoordelijkheid.

Nieuwe tijden vragen soms een nieuwe aanpak. In de toekomstvisie *Kom vanavond met verhalen.....* heeft het Nationaal Comité duidelijk de ambitie benoemd om de 4e en de 5e mei meer met elkaar te verbinden. Het besef van vrijheid te versterken door het verhaal van 4 mei, de onvrijheid, te vertellen. Met de Tweede Wereldoorlog als ijkpunt. Met het verstrijken van de tijd is meer context nodig om iedereen aan te spreken. Dit betekent ook voor ons aanpassingen in het programma.

Ik laat u graag een paar voorbeelden zien:

*[Video van getuigenissen in de Nieuwe Kerk en op de Dam]*

Het persoonlijk verhaal staat hierbij centraal. Het is de meest indringende manier als oorlogsverhalen door de generaties aan elkaar verteld worden. Dat is niet altijd eenvoudig. Velen wilden hun kinderen niet belasten met hun ellende. Maar kleinkinderen durven wel spontaan vragen te stellen aan hun opa of oma en tot verbazing van hun ouders ontwikkelt zich dan vaak een goed gesprek.

Kleine maar krachtige getuigenissen kunnen ook bij uw herdenking bijdragen aan het doorgeven van het verhaal. Denk aan de 10-jarige Eline in het Oranjehotel. De verhalen van opa kwamen pas echt tot leven op de plek zelf.

Op 5 mei vieren we de Bevrijding, o.a. op de 14 bevrijdingsfestivals met een miljoen bezoekers. Festivals met een regionale betekenis die zich steeds meer ontwikkelen tot familiefeest. Wij stimuleren de festivals om hun netwerk te versterken. Ik hoop dat ook u samen met de festivals de krachten kunt bundelen om 5 mei tot een echte inhoudelijke Nationale feestdag te maken.

Verbinding leggen met de actualiteit, het betrekken van nieuwe doelgroepen zoals vluchtelingen, en samenwerking zoeken met scholen, instellingen en bedrijven. Er zijn nog volop kansen het draagvlak te verstevigen. Om zoveel mogelijk van elkaar te leren en kennis uit te wisselen willen wij een community vormen van vrijwilligers. Want waarom het wiel opnieuw uitvinden? Er zijn prachtige initiatieven waarbij u zich wellicht al heeft aangesloten ... en zo niet; wie weet biedt het mogelijkheden.

*Theater na de Dam* bijvoorbeeld, is zo'n mooi initiatief; zeven jaar geleden gestart en nu al in veel steden te bezoeken: Een gezamenlijk moment van bezinning en verdieping na de 2 minuten stilte.

Het NIOD, de Oorlogsgravenstichting, de Stichting musea en herinneringscentra (SMH), Liberation Route Europe en het Nationaal Comité 4 en 5 mei hebben zich dit jaar verenigd in het Platform Herinnering Tweede Wereldoorlog. Deze organisaties werken samen om de herinnering aan de oorlogsjaren levend te houden en het belang van deze periode onder de aandacht te brengen van een breed en divers publiek. We werken ook aan een nieuw digitaal platform: *tweedewereldoorlog.nl* en maken afspraken over jaarthema's. In 2017 stellen wij 100 foto's in de oorlog centraal en in 2018 zal het gezamenlijke thema Verzet zijn. Ik nodig ook u uit daaraan mee te doen.

4 en 5 mei verbinden, én 5 mei maken tot een vrije *Dag van de Vrijheid* is mijn ambitie. Dit is alleen mogelijk met een intensieve samenwerking.

Hiervoor blijkt een breed draagvlak te zijn in Nederland; twee derde van alle Nederlanders is voor deze *Dag van de Vrijheid*, om het belang van vrijheid te onderstrepen.

Tot slot wil ik van de gelegenheid gebruik maken nogmaals mijn waardering te uiten en u te bedanken voor uw inzet om 4 en 5 mei in heel Nederland mogelijk te maken. Op 5 november organiseert het Nationaal Comité 4 en 5 mei een bijeenkomst in het provinciehuis van Haarlem waar wij verder met elkaar in gesprek gaan en waar we ervaringen kunnen uitwisselen.

Ik hoop u dan weer te zien.